

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. május 6.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni (lehet pl. 3,5 pont).

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges (kifejtendő) feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **kettő** feladat értékelhető:

egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat.

A két feladatnak **különböző korszakokra** kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **két** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mindkét megoldását ki kell javítani, és a magasabb pontszámút kell figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **kettőnél több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13. és a 16. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani a vizsgapontszámot (mely középszinten azonos az összpontszámmal).

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó az <i>Eseményeket alakító tényezők...</i> és az <i>Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.
--

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú esszénél 2-2 pont adható.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓*Tidő*, illetve ✓*Tér*), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (✓), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre a rövid (K2) és a hosszú esszénél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és az *Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. Egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan) az alábbiak szerint:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓E1 külön jelölve, ha a rögzítés és a megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni az eseményeket alakító tényezőkre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után a feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért pontszámokat összegezni kell.

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Az ókori Athén (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) cserépszavazás / osztrakiszmosz

b) A zsarnokság / egyeduralom / türannisz megakadályozására. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) demokrácia

d) Minden polgár részt vehetett a népgyűlésen. *vagy* Sorsolták a tisztségviselőket. *vagy* Napidíjat vezettek be. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)*

2. Középkori társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

A) 2., 4.

B) 3.

3. Géza fejedelem (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) a pogány kultuszokat / pogányságot *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

b) 2.

c) 1.

d) Egyszerre gyakorolta a keresztény és a pogány kultuszokat is / Felvette a kereszténységet, de pogányként élt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

4. Földrajzi felfedezések (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

	Kolumbusz	Magellán	Egyik sem
A)		X	
B)	X		
C)	X		
D)			X

5. Magyarországi török hadjáratok (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Allítás	A)	B)	C)	D)
a) A hadjárat eredményeként kialakult a Hódoltság.				X
b) A hadjárat elszakadt a legfőbb utánpótlási útvonalat jelentő folyótól.			X	
c) A hadjárat során az egyik uralkodó életét vesztette.	X			
d) A hadjárat két uralkodói székhelyet is érintett.		X		

6. Az első világháború előzményei (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) 1.

b) 1. Németország / Német Császárság

2. Olaszország / Olasz Királyság

c) (három) antant

7. Az osztrák–magyar kiegyezés (Összesen 4 pont.)

a) igen, 8. (Elemenként 0,5 pont.)

b) nem, 17. (Elemenként 0,5 pont.)

c) nem, 12. (Elemenként 0,5 pont.)

d) dualista (1 pont)

8. A nemzetiszocialista Németország (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

Állítás	Forrás betűjele	
a) A válságkezelés során egyes döntéseket nemcsak pénzügyi, hanem ideológiai és családpolitikai szempontok is befolyásoltak.	D	
b) A fegyverkezési program a válságból való kilábalás fontos eleme volt.	B	C
c) A beruházásokhoz szükséges tőkét és exportpiacokat az államilag irányított külkereskedelem is segített megszerezni.	A	C

(Az egy sorban szereplő betűjelek fordított sorrendben is elfogadhatók.)

9. Magyarország a második világháborúban (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1944(-ben.)
b) 1.
c) Magyarország hadba lépésére (a Szovjetunió ellen). (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
d) 3.

10. A Szovjetunió szétesése (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont.)

Leírás	Ország
a) Az orosz kisebbség aránya ebben az országban volt a legmagasabb.	Kazahsztán
b) A Szovjetunió szétesésekor gazdaságilag a legfejlettebb utódállam volt.	Észtország
c) A Szovjetunió gazdaságilag egyik legfejlettebb utódállama volt, lakosságának 18 százalékát kisebbségek tették ki.	Oroszország
d) Ebben az országban a nemzetiségek aránya meghaladta az 50 százalékot.	Kazahsztán
e) Lakosságának nagyjából ötöde orosz nemzetiségű volt. Jelentős számú népességének köszönhetően nagymértékben járult hozzá a Szovjetunió gazdasági teljesítményéhez.	Ukrajna

f) B

11. Határon túli magyarság (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Párizsi béke(szerződés / diktátum) / a második világháborút lezáró béke
b) Trianoni béke(szerződés / diktátum)
c) (nemzeti) önrendelkezés
d) 4.

12. Mai politikai intézményrendszer (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

Alaptörvény részlete	Kormány	Köztársasági elnök	Országgyűlés
a) „Megalkotja és módosítja Magyarország Alaptörvényét.”			X
b) „A [...] törvényben nem szabályozott tárgykörben, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján rendeletet alkot.”	X		
c) „Megválasztja [...] az Alkotmánybíróság tagjait és elnökét.”			X
d) „Kitűzi az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek általános választását.”		X	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Katolikus megújulás – ellenreformáció (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az ellenreformáció válaszait a Luther által felvetett hitbeli kérdésekre. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy, a témához kapcsolódó időbeli elemet (pl. az ellenreformáció a 16. században bontakozott ki, a zsinatra 1545–1563 között került sor), és rögzít egy a témához kapcsolódó térbeli elemet (pl. a katolikus megújulás Itáliában bontakozott ki, a zsinat Trentóban / Tridentben / Trientben / Észak-Itáliában ülésezett, említ egy, az ellenreformáció által érintett térséget).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus megújulás / ellenreformáció, reformáció, katolikus / protestáns, zsinat.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a katolikusok a hit forrásának elfogadják a Biblia mellett a szent hagyományt; nemcsak a Bibliát tartják a hit forrásának), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Luther csak a Szentírást tartotta a hit forrásának; a protestáns Biblia kevesebb könyvet tartalmaz / tartalmában szűkebb, mint a katolikus; a hagyományt Luther nem tekintette a hit alapjának).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy eltörölték a búcsúcédulákat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megerősítették a gyónás szentségét; kimondták, hogy a bűnbocsánat kizárólag papi közvetítéssel nyerhető el; Luther fellépett a pénzért megvehető bűnbocsánat ellen; Luther ezen tanainak jogosságát lényegében elismerték a zsinaton).	0–3
	E2 Rögzít egyet a Luther tanaira választ adó hitbeli lépések közül (pl. megerősítették a szentek / ereklyék tiszteletét; a tisztítóhely létét; a hét szentséget; az egyházi hierarchiát / a pápa főségét; a szerzetességet), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a zsinat célja volt a katolikus tanítás pontos megfogalmazása; Luther csak két szentséget fogadott el / csak a keresztséget és az Oltáriszentséget fogadta el; a zsinat a pontos hittételek leírásával világossá tette, mit tart eretnekiségnek; összeállították az eretnek / tiltott könyvek jegyzékét; az egyházszervezet működtetésének keretei megmaradtak, de új szabályokat is bevezettek; erősítették a püspöki jelenlétet az egyházmegyékben; létrejött a jezsuita rend; hitviták / az oktatás / a nyomtatás útján is terjesztették a hitet).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

14. Az Európai Unió költségvetése		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az Európai Unió költségvetési bevételeit és kiadásait mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy, az Európai Unióval kapcsolatos összetartozó térbeli és időbeli elemet (pl. római szerződés: 1957/58; maastrichti szerződés: 1992/93; lisszaboni szerződés: 2007/09; Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz: 2004).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gazdaság, pénz, költségvetés, bevétel / kiadás.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzít egy lényeges tény a diagramról az EU bevételeivel kapcsolatban (pl. az EU bevételei között a legnagyobb arányt a tagállami hozzájárulás teszi ki; az EU rendelkezik vámbevételekkel is; a forgalmi adó / áfa egy része is az EU-t illeti), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tagállami hozzájárulás összege a nemzeti jövedelem nagyságától függ; a tagállamok nemzeti bevételeiknek csak töredékével járulnak hozzá az EU költségvetéséhez / az EU költségvetési bevételei eltörpülnek a tagállami költségvetések bevételei mellett; a vámokat az EU külső határain szedik; az EU közös vámterület; a vámok az EU piacát is védik).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai központú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az EU kiadásainak egyik meghatározó tételét a kohéziós politika támogatásai / regionális támogatások / strukturális támogatások jelentik, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek keretében az EU elmaradottabb régióinak felzárkózását segítik; csak az EU által meghatározott célokra – pl. infrastruktúra-fejlesztés, környezetvédelmi beruházások, munkahelyteremtés stb. – lehet igényelni; pályázat útján elnyerhető), <i>vagy</i> rögzít egy további tény a költségvetéssel kapcsolatban (pl. a legnagyobb nettó befizető Németország; a kevésbé fejlett országok a fő nettó haszonélvezők; léteznek nettó befizetők és haszonélvezők; a költségvetést a Tanács / az Európai Parlament fogadja el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország befizetéseiből sok visszaáramlik megrendelésként a német cégekhez; a kevésbé fejlett országok piacain a fejlettebb országok vállalatai tudnak terjeszkedni; a nettó be- és kifizetések mellett fontosak az egyéb gazdasági előnyök / hátrányok is; az egyes tagállamok hosszú viták árán igyekeznek a számukra legkedvezőbb megoldást elérni).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az EU kiadásainak másik meghatározó tételét a közös mezőgazdasági politika jelenti, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek eszközei: földalapú támogatások / ártámogatások / rögzített felvásárlási árak; főképpen a vidéki népesség és életforma megtartását szolgálja; ma már egyre inkább a vidékfejlesztési cél dominál);	0–3

	<p>megkövetelik a környezetvédelmi szempontok érvényesítését is; árnyoldalai is vannak: pl. magasabb mezőgazdasági árak / a verseny hiánya), vagy rögzít egy további tényt a költségvetéssel kapcsolatban (pl. a legnagyobb nettó befizető Németország; a kevésbé fejlett országok a fő nettó haszonélvezők; léteznek nettó befizetők és haszonélvezők; a költségvetést a Tanács / az Európai Parlament fogadja el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németország befizetéseiből sok visszaáramlik megrendelésként a német cégekhez; a kevésbé fejlett országok piacain a fejlettebb országok vállalatai tudnak terjeszkedni; a nettó be- és kifizetések mellett fontosak az egyéb gazdasági előnyök / hátrányok is; az egyes tagállamok hosszú viták árán igyekeznek a számukra legkedvezőbb megoldást elérni).</p>	
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		17

15. II. József uralkodása**(hosszú)**

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően II. József uralkodási módszereit, azok eszmei hátterét, továbbá a legfontosabb rendeleteit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy II. József 1780–90 között uralkodott.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a korszakban a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, császár, nemes / rendek, jobbágy.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. felvilágosult abszolutizmus, türelmi rendelet, jobbágyrendelet, vármegye / korona.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. II. József az állam / a közjó iránti elkötelezettséget vár el a hivatalnokoktól; II. József magát is az állam – első – szolgájának tekinti), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. II. József a felvilágosult abszolutizmus szellemében uralkodott; rendeleti úton kormányzott; 6000 / Magyarországon 3000 / – végrehajthatatlanul – sok rendeletet adott ki; egy hivatalnoki / értelmiségi csoport / a jozefinisták híveivé váltak; a hivatalnoki pálya származástól / vallástól függetlenül nyitva állt sokak előtt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy II. József egyetlen államnak tekintette birodalmát / egységes birodalmat akart létrehozni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem ismerte el a	0–3

	magyar – rendi – különállást; nem koronáztatta meg magát magyar királynak; nem hívta össze a magyar országgyűlést).	
	F3 Rögzíti, hogy II. József – három kivétellel – visszavonta rendeleteit, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt a rendi ellenállás / a török elleni – vesztes – háború / a porosz fenyegetés / a francia forradalom híre kényszerítette ki; ezzel megnyílt a lehetőség a rendi kormányzás helyreállítására; II. József ezt közvetlenül halála előtt tette).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	E1 Rögzíti a türelmi rendelet lényegét (pl. szabad vallásgyakorlat egyes vallások híveinek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendelet az evangélikusokra, a reformátusokra és az ortodoxokra vonatkozott; kisebb korlátozások – pl. torony, harang, bejárat – fennmaradtak; hivatalnokok nemcsak katolikusok lehettek).	0–3
	E2 Rögzíti a jobbágyrendelet lényegét (pl. szabad költözés / tanulás / foglalkozás / végrendelkezés engedélyezése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megszűnt az örökös jobbágyosság; maga a jobbágyrendszer nem szűnt meg; II. József a jobbágy elnevezést is el akarta törölni).	0–3
	E3 Rögzíti még egy alapvető rendelet lényegét (pl. a német lett a hivatalos nyelv az egész birodalomban; a vármegyék helyett / felett kerületeket hozott létre; népszámlálást – és birtokösszeírást – rendelt el), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a német a latint váltotta; ellenhatásaként a magyar kultúra támogatottsága erősödött / megindult a nyelvújítás; ezzel megszűntette a rendi önkormányzatiságot; célja a nemesi adómentesség felszámolása volt; célja a modernizáció / centralizáció volt; heves ellenállásba ütközött a magyar rendek részéről).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

16. A Rákosi-korszak gazdaságpolitikája		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikáját és annak az életkörülményekre gyakorolt hatását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákosi-korszak időbeli határait (1948/49 – 1953/56).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a korszakban a szovjet tömb része volt / a gazdaságpolitika a szovjet mintát másolta, <i>vagy</i> megemlíti Sztálinváros építését.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipar, iparosítás, mezőgazdaság, életkörülmények / életszínvonal.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. államosítás, tervgazdaság / tervgazdálkodás, kollektivizálás, (termelő)szövetkezet / téesz.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. tervgazdálkodást vezettek be; három-, majd ötéves tervet dolgoztak ki; a propaganda / hivatalos álláspont szerint a terveket túlteljesítették), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. előzőleg államosítás zajlott; a piaci viszonyok megszűntek; a fogyasztói igényeket nem vették figyelembe; az előírt mennyiség teljesítésének kényszere gyakran a minőség rovására ment; a tervek túlteljesítését az adatok meghamisításával / a munkaerő kizsákmányolásával érték el).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a korszakban az alapvető árucikkek beszerzéséért többet kellett dolgozni, mint a háború előtt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a béreket alacsonyan tartották / a bérek reálértéke alacsony volt; csökkent az életszínvonal).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tényt a plakát alapján (pl. a plakát a munkásság és parasztság egységét hirdette; a propaganda az életszínvonal emelkedését hirdette; a dolgozókat békekölcsön jegyzésére buzdították), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az ideológia szerint az állam irányítása a „dolgozó nép” kezében volt; a valóságban tőkét / munkaerőt vontak el a mezőgazdaságtól az iparosítás érdekében; a valóságban csökkent az életszínvonal; a békekölcsön állampapír – kikényszerített – vásárlását jelentette / a békekölcsönnel a dolgozók az államnak hiteleztek).	0–3
	E1 Rögzíti, hogy a mezőgazdaságban erőszakos kollektivizálás / téeszítés zajlott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a parasztok földjüket és munkaeszközeiket adták be a téeszbe, cserébe járadékot kaptak; a birtokos parasztokat magas adókkal / beszolgáltatási kötelezettséggel sújtották; a birtokos parasztoakra kulákellenes propagandával /	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és probléma-központú gondolkodás	padlóssöprésekkel gyakoroltak nyomást; a téészesítés következtében visszaesett a termelés; a földeknek csak kisebb részét sikerült kollektivizálni).	
	E2 Rögzíti, hogy iparosítás zajlott, és tesz egy érdemi megállapítás erre vonatkozóan (pl. új bányákat tártak fel; iparvárosok épültek; elsősorban a nehézipart fejlesztették; nem volt elegendő nyersanyag a nehézipar fejlesztéséhez; nőtt az ipari munkásság aránya; munkaversenyt / sztahanovista mozgalmat vezettek be; a nehézipar fejlesztése katonai célokat szolgált).	0–3
	E3 Rögzít egy – a forrásokban nem szereplő tény – az életkörülményekre vonatkozóan (pl. élelmiszerhiány alakult ki; átmenetileg jegyrendszert vezettek be; lakáshiány volt; sok nő is munkavállalásra kényszerült; csökkentek a jövedelmi / vagyoni különbségek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a téészekben a parasztok nem voltak érdekeltek a hatékony termelésben; sok téészben hiányzott a szakértelem; fejadagokat szabtak meg az alapvető élelmiszerekből; a háborúban megsemmisült lakások újjáépítése lassan haladt; egy kereső nem tudott eltartani egy családot; a béreket az állam szabta meg).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM / VIZSGAPONT		33

A feladatlapon szereplő források (kép, táblázat, grafikon) lelőhelyei:

2. <https://www.vecteezy.com/vector-art/161723-peasant-vector-pack> <https://imgur.com/gfr4ueI>
<http://www.medievalchronicles.com/medieval-clothing/medieval-peoples-clothing/medieval-mens-clothing/>
5. www.tudasbazis.sulinet.hu/ www.mti.hu
6. Száray Miklós: Történelem III. (Forrásközpontú történelem) Nemzeti Tankönyvkiadó, 2013.
10. Krajkó–Rudl–Szónokyné: A Szovjetunió utódállamai. Szeged, 2001.
<https://www.ncpedia.org/media/george-hw-bush-and-boris>
<https://www.thesundaily.my/world/ghorbachev-hails-bush-for-role-in-ending-cold-war-MI192385>
14. http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm
16. grafikus: Czeglédi. Offszet Nyomda.